

BESZÁMOLÓK

SZEMLÉK

REFERÁTUMOK

Informatika a könyvtárakért – szakmai rendezvény az Oracle Libraries alapján

A Könyvtári és Informatikai Kamara (KIK) és az IQSOFT május 24-én szakmai napot rendezett a Vajdahunyad várában *Informatika a könyvtárakért* címmel. A román épület tanácsterme adott helyet a mintegy félszáz fős hallgatóságnak, amely *Zalai-né Kovács Éva* (a KIK elnöke) és *Báti Ferenc* (az Oracle Hungary vezérigazgatója) megnyitója után a hazai helyzettel foglalkozó előadásokat, a szünet után pedig az *Oracle Libraries* fejlesztéséhez kapcsolódó angol nyelvű előadást hallgathatott meg. A meghívott vendégek a kellemes környezetben, a jól szervezett összejevetelen képet kaphattak az Oracle Libraries hazai terjedéséről, az oktatásban élen járó szerepéről, és az angliai fejlesztések irányáról is.

Vajda Mária, az IQSOFT termékmenedzsere az Oracle Libraries programcsomag jelentőségét az IFLA UAP (kiadványok általános hozzáférhetősége) programjához kapcsolódva rajzolta meg. A számítógépes információkhoz való hozzáférhetőség általános követelménye az ismert bibliográfiai, keresési és adatcsereszabványokon túl követelményeket támaszt a hardverrel, a szoftverrel és a hálózattal szemben is. Az előadó hangsúlyozta, hogy az Oracle programtermékek ebből a szempontból jól vizsgáznak: sokféle platformon futnak, nem kötődnek egyfajta számítógéphez. A könyvtári alkalmazások a hálózatok széles skáláján elérhetők a helyi hálózatoktól az Internetig és más nemzetközi hálózatokig.

Az Oracle Libraries hazai sikerét a szaporodó referenciák mutatják: a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem könyvtára után a kecskeméti Katona József Megyei Könyvtár és az MTA Világ-gazdasági Kutatóintézete is belépett az alkalmazók táborába. Figyelmet érdemelnek a szaporodó oktatási céllal telepített rendszerek: ELTE könyvtártudományi és informatikai tanszék, ELTE Tanárképző Főiskola könyvtártudományi-informatikai

tanszék, Kossuth Lajos Tudományegyetem informatika tanszék, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola. Az IQSOFT tudatosan támogatja az informatikai képzésben az Oracle-termékek bevezetését, aminek jelentőségét a későbbi, oktatóval foglalkozó előadások is hangsúlyozták.

Huszár Emőné, a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtárának igazgatója a hazai gépesítési helyzet jellemzésében a támogatási rendszer változásából indult ki. Hangsúlyozta, hogy az intézményeknek a paternalista jellegű támogatások megszüntével olyan többcsatornás finanszírozásra kell áttérniük, amelyben az egyre szűkülő állami támogatást az önkormányzati és vállalati források bevonásával lehet bővíteni, esetenként pedig a piaci jellegű feladatok felvállalása is indokolt. A hozzáférési lehetőségek növelése különösen fontos akkor, amikor a tájékoztatási központok száma várhatóan csökkenni fog.

Az előadó az ezredforduló könyvtárát a New York Public Library példáján szemléltette. A változást az információk körének bővülése, és a számítógépes terminálon való széles körű hozzáférés jelenti. A képernyő ma már a műszaki információk mellett az üzleti információk, a cégszolgálatok keresésének is megszokott eszköze. A látogatók a modern könyvtárban a napilapok cikkeit is képernyőn nézik át, vagy a World Wide Web birodalmában bolyonganak. Mindez már nálunk sem ismeretlen, azonban éppen a felhasználói szokások átalakulása lassabb folyamat.

Voigt Krisztina, az ELTE könyvtártudományi és informatikai tanszékének vezetője az előző előadás gondolatához kapcsolódva a képzés jelentőségét hangsúlyozta. Az egyetemek a korszerű információs készségek kialakításában vállalt feladatuknak csak úgy képesek megfelelni, ha ehhez megvannak a technikai eszközeik. Képzési célokra ma lehetetlen megvásárolni a hazai na-

gyobb rendszereket. Az oktatási környezet kialakításában – figyelembe véve az egyetemek beszűkült anyagi lehetőségeit – a tőkeerős forgalmazó és gyártó cégek sokat segíthetnek. Az oktatás támogatása számukra is fontos, a mai hallgatók, a potenciális jövőbeli felhasználók megnyerése marketingmunkának tekinthető.

A tanszéken folyó informatikai oktatási tapasztalatokról *Sütheő Péter* számolt be. Az informatikai témakörök és az integrált könyvtári rendszerek az általános tananyag kötelező részei, míg egy konkrét rendszer beható ismerete az informatikai szakszeminárium anyaga. Az információs posztgraduális képzés tanrendjébe is tervezik hasonló témakör beillesztését. A képzés alapjául a tanszékre telepített Oracle Libraries szolgál. A rendszer kiválasztásánál szerepet kapott a független összehasonlításban elért eredmény, az Oracle RDBMS-szel való közvetlen kapcsolata. Az előadó külön is kiemelte, hogy a döntésben figyelembe vették az IQSOFT rugalmas reagálását, és előnyös együttműködési ajánlatát is.

A szeminárium meghívott külföldi előadója *Robert Murray*, az Oracle Libraries angol fejlesztő cége, a Fretwell-Downing Ltd. termékmenedzsere volt. Látványos képi anyaggal kiegészített előadását *A holnap könyvtára – a könyvtár jövője* címmel tartotta. Az elektronika korában a könyvtár új kihívásoknak néz elébe – hangsúlyozta –, amelyhez azonban a technikai lehetőségek már ma rendelkezésre állnak. A telefonon és országos hálózaton terjesztett elektronikus újságok, videoszolgáltatások és a hálózatba integrált könyvtári erőforrások a lakosság széles körének lehetővé teszik az igények szerinti szabad hozzáférést. A másik meghatározó tényező a felhasználói kör robbanásszerű bővülése; ez együtt jár a hozzáférés, a kezelés egyszerűsödésével. A felhasználó saját kényelme felől közelítve fogalmazza meg igényeit: a könyvtári szolgáltatásokat saját íróasztalán, saját számítógépén akarja igénybe venni, mégpedig a számára ismerős és megszokott felhasználói felületen. Használni akarja az elektronikus levelezésben megszokott eszközöket, a tematikusan áttekinthető mappákat, a tárolt kereséseket, és a személyre szabott keresési stratégiákat.

Az információs források közben szaporodnak, mögöttük egyre változatosabb eszközök és apparátusok dolgoznak. A felhasználói kör szélesítése a kezelés egyszerűsítését kívánja. Ez a gyakorlat-

ban azt jelenti, hogy egységes keresési eljárást kell biztosítani minden elérhető adatbázishoz, függetlenül annak típusától. A felhasználó számára az a kényelmes, ha mindezt a megszokott felhasználói felületen, például a naponta használt Windows alatt, az ismerős ikonok, mozgások alkalmazásával érheti el. A saját gépéről – munkaasztaláról – végezhető tennivalók köre igencsak kitér a helyi szolgáltatásoktól, a saját adatok, illetve feljegyzések kezelésén túl az Interneten, a WWW-n keresztül hozzáférhető globális előforrások használatáig. Ilyen integráló feladatot lát el az előadó által bemutatott Oracle-alapú osztott adatbázis-kezelő alkalmazás.

Az Ír Információs Szolgálat *IRIS* névre keresztelt információs rendszere hat nagy könyvtár, köztük a British Library együttműködésére épül. Elosztott katalógusként kezeli a résztvevők eltérő felépítésű, más-más szoftverrel működő rendszereit, melyekre alapozva megteremti a különböző gépi adatbázisok logikailag egységes katalógusát. A virtuális könyvtárban a keresések azonos formában zajlanak. A felhasználó határozza meg, hogy a rendszer mely tagkönyvtárakban keresse meg az általa kért dokumentumot. Az *IRIS* nemcsak tájékoztat, de térítés ellenében könyvtárközi kölcsönzést is biztosít; a kéréseket elektronikus úton továbbítják.

A kommunikáció a Z39.50 könyvtári protokoll szabványra épül, amely lehetővé teszi, hogy a hálózaton keresztül azonos alkalmazási felületen érjünk el heterogén adatbázisokat. A munkaállomásunkon a Z39.50 kliens-, a szolgáltató adatbázisgépén a Z39.50 szerverprogram fut. A kliens oldalon beírt keresést a rendszer átfordítja a Z39.50 szabvány előírásainak megfelelő keresésre, amelyet a szerver értelmez, lefolytatja a keresést, és ha megtalálja az információt, továbbítja azt a felhasználó gépére. Az Ír szoftverház által készített terméket az Oracle cég forgalmazza, 1995-ös katalógusában várhatóan már szerepelni fog.

A rendezvényre visszatekintve köszönet illeti a rendezőket: egy termékcsaládhoz kapcsolódva a könyvtári informatika jóval szélesebb horizontját sikerült felrajzolni ezen a jó hangulatú összejövetelen.

Tolnai György
(Országos Munkaügyi Központ)